

Ο ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΥΤΡΑΣ
και το κληροδότημά του

(Γράφει και επιμελείται ο Θωμάς Β. Ζιώγας)

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΔΡΟΣΟΠΗΓΙΩΤΩΝ
ΔΗΜΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Το κληροδοτήμα Ιωάννη Λύτρα

Πόσοι και ποιοι από τους χωριανούς γνωρίζουν επακριβώς ποιος ήταν ο ευεργέτης της Δροσοπηγής Ιωάννης Λύτρας και τι προέβλεπε στη διαθήκη του; Τι ξέρουν για το πώς λειτούργησε το κληροδοτήμα που άφησε; Είναι ελάχιστοι αυτοί που κάτι ξέρουν, και βέβαια θα ασχολήθηκαν κάποτε με τη διαχείριση του κληροδοτήματος. Όλοι οι άλλοι αναφέρονται γενικώς και αορίστως σ' αυτό, χωρίς να έχουν ουδεμία γνώση των σχετικών στοιχείων και εγγράφων. Ιδίως οι γυναίκες, οι οποίες επωφελούνται από το κληροδοτήμα, δεν έχουν καμία πληροφόρηση. Ούτε και τους επισκέπτες του χωριού μας, που ρωτούν σχετικά, βλέποντας τη λιτή προτομή του ευεργέτη στο μεσοχώρι, είναι σε θέση να ενημερώσουν. Και αυτό δεν είναι τιμητικό για τους χωριανούς, με ό,τι αυτό σημαίνει για την προς τα έξω εικόνα του χωριού μας. Για τους παραπάνω λόγους, και επειδή δεν μας αρμόζει η λαϊκή ρήση «κάθε κακό θυμίζεται, κάθε καλό ξεχνιέται», παρουσιάζω εδώ ό,τι σχετικό υπάρχει και διασώζεται ακόμη για τον ευεργέτη και το κληροδοτήμα του, σκεπτόμενος ότι «καλός χωριανός είναι ο ενημερωμένος χωριανός».

Α) Πληροφορίες για τη ζωή του ευεργέτη Ι. Λύτρα

Δεν είναι γνωστά πολλά πράγματα για τον βίο και την πολιτεία του ευεργέτη Ιωάννη Λύτρα. Οι γνώσεις μας γι' αυτόν είναι πενιχρές. Ούτε και ο ίδιος άφησε κάποιες σχετικές γραφές. Τις περισσότερες πληροφορίες τις έχουμε από διηγήσεις των γερόντων της δεκαετίας του 1950.

Ο πατέρας του ονομαζόταν Δημήτριος Λύτρας του Βασιλείου. Αυτό το πληροφορούμαστε από έγγραφο του 1900, με το οποίο ορίζεται Επιτροπή για την παλιά «Σχολή» στο μεσοχώρι. Εκτιμώ ότι το 1900 είχε ηλικία περί τα 55 έτη, οπότε σωστά εντάσσεται, στο προαναφερόμενο έγγραφο, στους προύχοντες του χωριού, [ιδέ άρθρο μου «Η παλιά "Σχολή" στο μεσοχώρι» στο τεύχος αρ. 20/2013 του περιοδικού «Καντιιώτικα»]. Ακόμη, αυτός απογράφεται στην κατάσταση του 1912 ότι χρεώθηκε όπλο, [ιδέ βιβλίο¹, σελ. 111]. Έτσι δικαιολογείται γιατί ονομάστηκε Βασίλης και το πρώτο αγόρι δισέγγονό του. Περί αυτών παρακάτω. Για τη μητέρα του δεν ξέρουμε τίποτε, ούτε το όνομά της, ούτε και από ποιο γένος καταγόταν.

Το γένος «Λύτρας» υπάγεται στην παλιά Καντιιώτικη φυλή «Κασιαράδες/Κασιουράδες», στην οποία επίσης ανήκουν τα γένη «Τσιλιμίγκας», «Κόκκοτας» και «Παπαστέργιος». Σήμερα, με το επώνυμο «Λύτρας», υπάρχει στο χωριό μόνον ο Θανάσης Λύτρας του Ιωάννη, από το ίδιο γενεαλογικό δέντρο με τον ευεργέτη. Ο Θανάσης μου έδωσε αρκετές πληροφορίες, τις οποίες είχε ακούσει από τον πατέρα του, πριν από πολλά χρόνια.

Όπως τεκμαίρεται από τη διαθήκη του ευεργέτη, ο πατέρας του Δημήτριος είχε νυμφευτεί δυο φορές. Απόκτησε δυο τέκνα από τον πρώτο του γάμο: τον Ιωάννη (τον ευεργ-

γέτη) και την Αγόρω, μετέπειτα σύζυγο του συγχωριανού Χαράλαμπου Μουκούλη. Από τον δεύτερο γάμο, που τον έκανε σχετικά μεγάλος σε ηλικία, απέκτησε επίσης δυο παιδιά: τον Χρήστο και τον Γιώργο, που ήσαν ετεροθαλή αδελφια των προηγούμενων, τα οποία δεν λησμόνησε στη διαθήκη του ο ευεργέτης.

Φαίνεται πως ο Ιωάννης, που γεννήθηκε το 1867, ήταν ο μεγαλύτερος από τα άρρενα τέκνα του οικογένειας και είχε 18 χρόνια διαφορά από τον ετεροθαλή Γιώργο. Αυτό προκύπτει από τα αρχεία μεταναστών της «νήσου Έλλης», όπου εμφανίζεται κάποιος Γιώργος Λύτρας, από το Κάντσικο της Ελλάδας, άγαμος ετών 28, να αποβιβάζεται στη Νέα Υόρκη την 26-12-1913 από το πλοίο Franconia, προερχόμενος από την Πάτρα, μαζί με τον συνομήλικο και συγχωριανό του Ιωάννη Μουκούλη. Προφανώς, πρόκειται για τον ετεροθαλή αδελφό του ευεργέτη, που πηγαίνει στις Η.Π.Α., μάλλον ύστερα από πρόσκλησή του. Επειδή αυτός ο Γιώργος δηλώνει το 1913 ετών 28, συμπεραίνεται ότι γεννήθηκε το 1885 και άρα τον χωρίζουν από τον Ιωάννη 18 ολόκληρα χρόνια. Γι' αυτόν τον Γιώργο τίποτε παραπάνω δεν γνωρίζουμε. Θα χάθηκε μέσα στην απεραντοσύνη της Αμερικής και ξεχάστηκε, όπως άπειροι άλλοι συνέλληνες. Πάντως, ζούσε το 1926, όταν συντάχτηκε η διαθήκη από τον Ιωάννη, αφού του διαθέτει 200,00 \$.

Για τον άλλο ετεροθαλή αδελφό, τον Χρήστο, για τον οποίο γράφουμε περισσότερα παρακάτω, γνωρίζουμε ότι το 1912 ήταν ακόμη στο χωριό, αφού αναφέρεται στον πίνακα οπλοφόρων στο Λαψίστι (Νεάπολη Κοζάνης), [ιδέ βιβλίο¹, σελ. 112]. Το πότε ακριβώς πήγε αυτός ο Χρήστος στην Αμερική δεν είναι γνωστό. Ίσως μαζί με τον αδελφό του Γιώργο, το 1913.

Τα παιδικά του χρόνια ο Ιωάννης τα έζησε στο Κάντσικο. Ήταν μικρόσωμο, ασθενικό, ευαίσθητο και αδύναμο παιδί, που έπασχε επί πλέον και από σωματική διαμαρτία, ήταν χαλός, δηλ. κούτσαινε από το ένα του πόδι, μάλλον εκ γενετής. Γι' αυτό στο χωριό τον αποκαλούσαν με το παρασούλι «Ντάγκας» (= τρικλός, τρικλιζών, που βαδίζει ασταθώς), {συνεκδοχικά, ως οι τρικλιζόντες από πόνους ποδαλγίας/γονυαλγίας λόγω δάγκειου πυρετού, εκ του λαϊκού Έλλ. «ντάγκα» (= ασθένεια με πυρετό, εξανθήματα και εξασθένηση ικανότητας βάδισης – ιατρικώς δάγκειος/δάγγειος πυρετός), αραβικής αρχής. Όταν ήταν νέος ο ευεργέτης, η «ντάγκα» ήταν σε πλήρη έξαρση στην τότε επικράτεια των Οθωμανών. Αμφίβολη η ερμηνεία από το Τουρκ. dağ (= καντηρίαση) [ιδέ βιβλίο¹, σελ. 72]}.

Σε κάποια φάση της παιδικής του ηλικίας ορφάνεψε από μητέρα, όπως προείπαμε, οπότε αναγκαστικά έζησε τα μύρια όσα βάσανα της ανέχειας, την πίκρα της ορφάνιας και την περιφρόνηση λόγω της αναπηρίας του. Και όπως, κατά κανόνα, συμβαίνει σ' αυτές τις ειδικές περιπτώσεις, η οικονομία της φύσης προνοεί για την επιβίωση. Οξύνει τον νου, διεγείρει το πνεύμα, εντείνει την εφευρετικότητα και χαλυβδώνει τη θέληση, στοιχεία που κάνουν το άτομο χαλκέντερο και «δαιμόνιο» και πολύ πιο παραγωγικό, ενώ συγχρόνως το γεμίζει με συμπάθεια και ανθρωπισμό για τους πάσχοντες και αδύναμους. Αυτό συνέβη και με τον Ιωάννη. Όταν αργότερα βρέθηκε μετανάστης στη Αμερική, φανέρωσε όλες αυτές τις αρετές και πρόκοψε περισσότερο από όλους τους άλλους αρτιμελείς συγχωριανούς μας. Ποτέ του δεν ξέχασε τον πόνο της ορφάνιας και την αμέτρητη φτώχεια που έζησε στο χωριό. Γι' αυτό και το 1926, τέσσερα χρόνια πριν να κοιμηθεί αιωνίως, έγραψε τη διαθήκη του με την οποία κληροδότησε όλη την περιουσία του «.....να προικίζονται ετησίως δύο ή τρία ορφανά ή πτωχά κοράσια υπανδρευσίμου ηλικίας εκ του χωριού Κάντσικο καταγόμενα.....». Από δικό του πόνο πόνεσε τους πονεμένους, και εκδικήθηκε την παιδική του δυστυχία, δίνοντας στήριξη και

ελπίδα στα φτωχά και ορφανά κορίτσια του χωριού. Άξιο ιδιαίτερης προσοχής είναι το γεγονός ότι γι' αυτόν τον φιλανθρωπικό σκοπό διέθεσε το σύνολο της περιουσίας του (κινητής, ακίνητης, ανάμικτης, εταιρικής, καταθέσεις, μετοχές, ομόλογα, κ.λπ.), εκτός από λίγα μετροπιά (συνολικά 1.400,00 \$) που άφησε στα αδέρφια του. Η μεγαλοσύνη της ανθρωπιάς και της προσφοράς στον κολοφώνα της.

Το πότε ακριβώς μετανάστευσε στην Αμερική δεν είναι γνωστό. Οποσδήποτε πήγε από τους πρώτους, αφού δεν τον βρήκαμε στα αρχεία της «νήσου Έλλης», και πάντως πριν η Αμερικανική Διοίκηση ορίσει περιορισμούς αριτιμέλειας και υγείας για τους αποβιβαζόμενους μετανάστες. Διαφορετικά δεν θα γινόταν δεκτός, λόγω της αναπηρίας του. Εκεί, παρόλο που πλούτισε ασχολούμενος με τη ζαχαροπλαστική, αρχικά ως τεχνίτης και στη συνέχεια ως επιχειρηματίας, δεν παντρεύτηκε και δεν έκανε οικογένεια. Αρκέστηκε στη συντροφιά των δυο ετεροθαλών αδελφών του, που στο μεταξύ ήλθαν και αυτοί στην Αμερική, καθώς και στη συναναστροφή του με τους λοιπούς Έλληνες μετανάστες και χωριανούς. Σε πολλούς προσφέρει εργασία και με άλλους συνεργάζεται επιχειρηματικά. Είναι ενεργός σε όλες τις Καντσιώτικες εκδηλώσεις, συλλογικές και ιδιωτικές. Φωτογραφίες από την εποχή αυτή, [ιδέ περιοδικό «Καντσιώτικα», τεύχος 16/2011, σελ. 33], το επιβεβαιώνουν, γεγονός που αποκαλύπτει ότι ποτέ δεν ξεθώριασε βαθιά μέσα του η Καντσιώτικη ταυτότητα.

Ενώ κυλούσαν τα χρόνια και οι δουλειές πήγαιναν καλά, ανέκυψε το πρόβλημα της διαδοχής, γιατί και οι δυο ετεροθαλείς αδελφοί του, ο Χρήστος και ο Γιώργος, δεν έκαναν οικογένεια στην Αμερική, όπως και ο ίδιος. Το γένος «Λύτρας» θα έσβηνε, αν κάποιος δεν έκανε παιδιά. Τότε ο Ιωάννης προέτρεψε και έστειλε πίσω στην Ελλάδα τον Χρήστο, με σκοπό να βρει γυναίκα και να παντρευτεί. Αυτό έγινε, αλλά δεν ξέρουμε την ακριβή χρονολογία. Παντρεύτηκε, πρώτη φορά, κάποια αδελφή του συγχωριανού Νίκου Παπαστέργιου, [από το γένος «Κόκκοτας», παππού εκ μητρός του Νίκου Αλ. Σίμου, τώρα επιστήμονα/ερευνητή στις Η.Π.Α.], και έμεινε για λίγο μαζί της στο χωριό, πριν ξαναφύγει για την Αμερική, χωρίς να αποκτήσει παιδιά. Ενώ αυτός βρισκόταν στις Η.Π.Α., η γυναίκα του στο Κάντσικο πέθανε. Τότε ο Ιωάννης τον ξαναέστειλε πάλι πίσω στην Ελλάδα, για τον ίδιο σκοπό. Παντρεύτηκε, δεύτερη φορά, με μια Βουρμπιανίτισσα, [γανείς δε θυμάται τώρα το όνομά της], και έμεινε για λίγο μαζί της, αποκτώντας ένα αγόρι, τον Βασίλη. Επέστρεψε, όμως, πάλι στις Η.Π.Α., όπου είχε τις δουλειές του. Η γυναίκα του, που παρέμεινε στην Ελλάδα, πεθαίνει και το παιδί έμεινε μόνο, σε χέρια συγγενών. Ο Χρήστος έρχεται στην Ελλάδα με σκοπό να πάρει το παιδί του, τον Βασίλη, στις Η.Π.Α.. Και τότε, με τη λήξη του 1ου παγκοσμίου πολέμου, συνέβη το απρόσμενο. Η Αμερικανική Διοίκηση έλαβε πρόσθετα μέτρα ανακοπής της μετανάστευσης, [immigration act / μεταναστευτικός νόμος], και ο Χρήστος δεν μπορούσε να επιστρέψει πίσω χωρίς νέα χαρτιά, τα οποία δεν μπόρεσε να βγάλει ποτέ. Επειδή «έκλεισε η Αμερική», όπως έλεγαν τότε, υποχρεώθηκε να μείνει στην Ελλάδα, όπου και ξαναπαντρεύτηκε, τρίτη φορά, την Περιστέρω, αδελφή των συγχωριανών Βασίλη & Βαγγέλη Κοτολούλη/Καραμπέρη, η οποία ήταν χήρα με ένα αγόρι. Το έτος 1931 βρίσκεται στο Κάντσικο και εκλέγεται στην πρώτη διαχειριστική Επιτροπή του κληροδοτήματος, [ιδέ συνημμένο αριθ. 1 πρακτικόν]. Από αυτόν τον τρίτο γάμο απόκτησε τρία παιδιά: τον Ιωάννη [πατέρας του Θανάση Λύτρα], τη Μαρία [μετέπειτα σύζυγο Γιωργίου Καρανικούλη/Τζιώρη] και τον Κώστα [είναι μέτοικος στον Καναδά]. Ο πρωτότοκος ετεροθαλής Βασίλης νυμφεύτηκε τη συγχωριανή Βαγγελιώ Ζιώγα του Γρηγορίου και απόχτησαν δυο θυγατέρες. Με τα γεγονότα του εμφυλίου 1946/49 βρέθηκαν στη Ρουμανία, όπου και άφησε την τελευταία του πνοή. Από το παραπάνω ιστο-

ρικό του γένους «Λύτρας» εξηγείται η ιδιαίτερη προτίμηση που δείχνει ο ευεργέτης στη διαθήκη του προς τον ετεροθαλή αδελφό του Χρήστο, στον οποίο αφήνει 1.000,00 \$, με σκοπό να τον στηρίξει, έναντι 200,00 \$ που αφήνει σε καθένα από τα λοιπά δυο αδέλφια του.

Αρκετές πληροφορίες για τον Ιωάννη Λύτρα είναι καταχωρημένες και στο βιβλίο¹. Τις μεταφέρω εδώ αυτούσιες, για όσους δεν έχουν το βιβλίο¹, και είναι οι εξής:

Στις σελίδες 64, 65 :

«Στην πιο ψηλή θέση των ξεχωριστών ανθρώπων του χωριού μας τοποθετείται και βρίσκεται ο Ιωάννης Λύτρας.

Ο Ιωάννης Λύτρας μετανάστευσε στη Αμερική (Η.Π.Α.) κι άφησε όλη την περιουσία, την οποία είχε δημιουργήσει επί τριάντα χρόνια σκληρής δουλειάς, κληροδότημα στην Κοινότητα του χωριού. Με τα χρήματά του, όπως αναφέρει στη διαθήκη του, επιθυμεί να προικίζονται τα φτωχά κορίτσια του χωριού.

Η πράξη αυτή ξαφνιάζει με τον ανθρωπισμό της σήμερα και αποτελεί λαμπρή συνέχεια των μεγάλων ενεργειών Ηπειρωτών, που με τα κληροδοτήματά τους στόλισαν την Αθήνα με λαμπρά έργα: Στάδιο, Ζάππειο, κ.λπ.

Ο Ιωάννης Λύτρας έφυγε από το Κάντσικο σε ηλικία 23 χρονών (το 1891). Πήγε στην Αθήνα και από κει έφυγε μετανάστης στις Η.Π.Α. (Ήταν ο πρώτος Καντσιώτης μετανάστης στην Αμερική).

Η αναπηρία του Ιωάννη Λύτρα στάθηκε αιτία να φύγει απ' το χωριό, παίρνοντας μαζί του πίκρα αλλά και πλούσια κρυμμένα αισθήματα για τον κόσμο του Καντσιώτικου κι ιδιαίτερα για τις ορφανές κοπέλες.

Να τι λένε οι γριές του χωριού για το περιστατικό που τον «έδιωξε» από το χωριό:

"Μια μέρα όργωνε με τον πατέρα του τα χωράφια στη θέση «Ούσαλη», κοντά στο μοναστήρι της Φούρκας. Ο πατέρας του, ασητηρός κι αγροίκος, συχνά μάλωνε το Γιάννη και τον πρόσβαλλε για το σακατιλίκι του. Τον έδερενε κιόλας. Καθώς όργωναν και δίφρασαν, ο πατέρας λέει του Γιάννη να πάρει το κολοκυθένιο φλασκί και να πάει για νερό. Ο Γιάννης πήγε, αλλά στην επιστροφή σκόνταψε και έσπασε το φλασκί. Η στενοχώρια του ήταν απερίγραπτη και ο φόβος του μεγάλος. Πώς να γυρίσει και πώς να δικαιολογηθεί στον πατέρα του; Έτσι αποφάσισε να φύγει από το χωριό κρυφά. Πήρε κάτι ρούχα και λίγο ψωμί και έφυγε παίρνοντας το δρόμο της ξενιτιάς".

Σαν έφτασε στην Αθήνα εργάστηκε στους Κοτσιναίους ως βοηθός μαστόρων, αλλά ήταν δύσκολο επάγγελμα για την αναπηρία του, κι όταν άνοιξε ο δρόμος για τις Η.Π.Α., έφυγε ως μετανάστης μαζί με χιλιάδες άλλους Έλληνες.

Στις Η.Π.Α. εργάστηκε ως ζαχαροπλάστης και πολύ σύντομα άνοιξε δικά του καταστήματα με μεγάλη επιτυχία.

Ο Γιάννης Λύτρας έγινε ένας από τους πλούσιους Έλληνες της Αμερικής. Στα καταστήματά του εργάστηκαν σχεδόν όλοι οι Καντσιώτες μετανάστες και είχαν να λένε λόγια θαυμασμού για την ανθρωπιά του.

Και στη σελίδα 42:

«Το 1930 πεθαίνει στην Αμερική ο Ιωάννης Λύτρας, ο πρώτος Καντσιώτης ευεργέτης,

αφού έχει αφήσει την περιουσία του κληροδοτήμα για την προικοδότηση των ορφανών και φτωχών κοριτσιών του χωριού μας. Πράξη μεγάλης ανθρωπιάς και πατριωτισμού, πρωτοφανής για τα μέτρα του χωριού μας, γι' αυτό η Κοινότητα τον ανακήρυξε «ευεργέτη» και ανέγειρε στο κεντρικότερο σημείο του χωριού (στην Κεντρική Πλατεία) προτομή μαρμάρινη με μαρμάρινη πλάκα που γράφει:

Η ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΚΑΝΤΣΙΚΟΥ
ΕΥΓΝΩΜΟΝΕΙ² ΤΟΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗ
ΙΩΑΝΝΗ ΛΥΤΡΑ
1867 – 1930

Τη διαχείριση του κληροδοτήματος Ιωάννου Λύτρα ανέλαβε επιτροπή εκλεγμένη από τους κατοίκους του χωριού.».

Κανείς δεν θυμάται πλέον τον ακριβή χρόνο που στήθηκε το άγαλμα στο μεσοχώρι. Ούτε και ποιος και που το έφτιαξε. Το πιθανότερο είναι να φιλοτεχνήθηκε πριν από το 1940, ίσως το 1936/37, διότι μετά και μέχρι το 1950, λόγω της εξαθλίωσης εκ του μεσολαβήσαντος πολέμου, της ξένης κατοχής και του ακόλουθου εμφύλιου πολέμου, δεν υπήρχε δυνατότητα για τέτοιες δαπάνες εκ μέρους της Κοινότητας. Αρχικά είχε τοποθετηθεί πάνω σε στήλη, κοντά στην κόγχη της πλατείας, εκεί όπου ήταν μέχρι το 1927/30 η παλιά «Σχολή». Το 1951 μεταφέρθηκε στη σημερινή του θέση, όπως φαίνεται σε δημοσιευθείσα φωτογραφία [ιδέ «Καντσιώτικα», τεύχος 17, σελ. 53], στην οποία διακρίνεται η πρόχειρη από τσιμεντόλιθους στήλη, [Οι τσιμεντόλιθοι προέρχονται από τα υλικά της τότε Υπηρεσίας Αποκαταστάσεως Ανταρτοπλήκτων - UNRA], και το παλιό καμπαναριό της κεντρικής εκκλησίας. Η μεταφορά έγινε για να ανεγερθεί στη υψηλή εκείνη θέση το παλιό «ηρώο», αυτό που υπήρχε μέχρι το 2005, μάλλον για να επιδειχθούν οι τότε προύχοντες ως «βασιλικότεροι του βασιλέως», κατά τα προστάγματα της αμέσως μετά τον εμφύλιο 1946/49 εποχής. Η τωρινή, καλοδουλεμένη, πελεκητή, λιθόδημη βάση του ανδριάντα, σε τετράγωνο σχήμα, με εξαγωνικούς, λαξευτούς λίθους (βυζαντινό), έντεχνα αρμολογημένους, έγινε το 1956 με δαπάνη της Κοινότητας, από τους συγχωριανούς μας τεχνίτες Νίκο/Κολούσια Λέκκα και Νίκο Κρούλη/Μάγκα.

Κάπως έτσι, με τα μέχρι τώρα στοιχεία, ιστορείται το παρελθόν του γένους «Λύτρας» και ταυτόχρονα η πορεία ζωής του ευεργέτη του χωριού μας Ιωάννη Λύτρα. Όποιος έχει περισσότερες και καλύτερες πληροφορίες ας τις δημοσιεύσει, για να αποτυπωθεί πληρέστερα η καλή κ' αγαθή και φιλόανθρωπη προσωπικότητά του, καθώς και η μεγαλοψυχία του. Του το χρωστάμε για την καλοσύνη του, αλλά και για την υστεροφημία του. Είναι υποχρέωσή μας, διότι δεν υπάρχει κάτι βδελυρότερο από την αχαριστία του ευεργετηθέντα προς τον ευεργέτη του.

Εδώ, για να έχει ο κάθε χωριανός και αναγνώστης γνώση και πρόσβαση στα σχετικά πρωτότυπα έγγραφα της κληροδοσίας, (**διαφάνεια** λέγεται αυτό τώρα), καθώς και στις πρώτες ιδρυτικές πράξεις της Επιτροπής του κληροδοτήματος, τα δημοσιεύουμε όλα, αφού πρώτα τα μεταγράψαμε ηλεκτρονικά. Για τεχνικούς και μόνο λόγους, η μεταγραφή έγινε μονοτονικά, ενώ τα κείμενα είναι γραμμένα με πολυτονική στίξη. Κατά τα άλλα, για την πιστότητα του εγχειρήματος, διατηρήθηκε πλήρως η καθαρευουσιάνικη ορθογραφία και σύνταξη, έστω και αν είναι λανθασμένη σε αρκετά σημεία.

B) Λειτουργία του κληροδοτήματος

Την εποχή που απεβίωσε ο ευεργέτης Λύτρας, δηλ. το 1930, οι Η.Π.Α. μαστίζονταν από τις επιπτώσεις της μεγαλύτερης στην ιστορία του 20ου αιώνα χρηματιστηριακής και οικονομικής κρίσης του 1929. Κρίση με τεράστιες αρνητικές συνέπειες, κοινωνική εξαθλίωση και οικονομική κατάρρευση, παγκοσμίως. Μέσα σ' αυτό το ασταθές οικονομικά κλίμα έπρεπε να ενεργήσουν οι εκτελεστές της διαθήκης αδελφοί Στέφανος και Κωνσταντίνος Στεφάνου, φίλοι και συμπολίτες του διαθέτη στην πόλη Φιλαδέλφεια της πολιτείας Πεννσυλβάνια των Η.Π.Α. Οι εκτελεστές ήσαν καπνοβιομήχανοι και εισαγωγείς καπνών ανατολικού τύπου από την Ελλάδα (Καβάλα), Τουρκία και Αίγυπτο. Εξ αυτού του λόγου γνώριζαν πολύ καλά την τραπεζική πρακτική και φρόντισαν για την εξασφάλιση των χρημάτων του διαθέτη. Δεν υπάρχουν ακριβείς πληροφορίες για το πως ακριβώς διαχειρίστηκαν τα χρήματα της διαθήκης. Άλλωστε, ο ευεργέτης, με την από 29-10-1926 τελευταία διαθήκη του, τους εξουσιοδοτούσε να τα επενδύσουν κατά το δοκούν, απαλλάσσοντάς τους, μάλιστα, και από κάθε σχετική ευθύνη.

Σήμερα, κρίνοντας εκ του αποτελέσματος, της συνεχούς ροής των ετήσιων επιταγών/τσεκ και της λογιστικής έκθεσης, για το 4ο τρίμηνο του 2012, της PNC Bank, [τράπεζα και ίδρυμα επενδύσεων στην πολιτεία Πεννσυλβάνια των Η.Π.Α.], τεκμαίρουμε ότι τα χρήματα επενδύθηκαν εντόκως με τη σύσταση ανέκκλητου, φιλανθρωπικού χαρτοφυλακίου επενδύσεων (fund), με την πάγια εντολή οι ετήσιοι τόκοι αυτού του κεφαλαίου να αποστέλλονται κάθε χρόνο στην Επιτροπή του κληροδοτήματος στο Κάντσιο. Η καθαρή τοκοφόρος απόδοση αυτής της επένδυσης, μετά την αφαίρεση του ποσοστού διαχείρισης και των φόρων της πολιτείας, είχε διακυμάνσεις κατά καιρούς και κυμαινόταν μεταξύ 800,00 \$ και 1250,00 \$ ετησίως περίπου. Εξαρτώταν δηλ. από την απόδοση που είχαν κάθε φορά οι μετοχές που απάρτιζαν το χαρτοφυλάκιο, γιατί η διαχειρίστρια τράπεζα άλλαζε κατά την κρίση της τη σύνθεση του χαρτοφυλακίου, με σκοπό το μεγαλύτερο κέρδος. Δεν ήταν πάντα επιτυχής και προσοδοφόρος αυτή η εναλλαγή των μετοχών, γι' αυτό και υπήρχαν αποκλίσεις στην απόδοση της επένδυσης, όπως προείπαμε. Μάλιστα, το τελευταίο έτος 2012, κατά το οποίο η τράπεζα PNC δηλώνει απώλειες 623,39 \$, μειώθηκε σε 320,00 \$, από περίπου 1.000,00 \$ που ήταν η μέχρι τότε καθαρή ετήσια μέση απόδοση. Ίσως, η τραπεζική κρίση του έτους 2008/9 στις Η.Π.Α. και οι μετέπειτα παρενέργειές της να επηρέασε αρνητικά³ το προϊόν του χαρτοφυλακίου, αφού και τα αμερικάνικα επιτόκια ήσαν σχεδόν μηδαμινά.

Υπάρχει μια διάχυτη άποψη στη Δροσοπηγή, που λέγεται από πολλούς πρεσβύτες χωριανούς, ότι τα χρήματα του κληροδοτήματος ήσαν αρχικά πολύ περισσότερα. Αρχικά, λένε, χάθηκαν κατά τον 2ο παγκόσμιο πόλεμο, γιατί ήσαν επενδυμένα σε γαλλικές ομολογίες, οι οποίες ευτελίστηκαν με την κατάρρευση της Γαλλίας. Από μια προσεκτική μελέτη της από 16-04-1931 συνημμένης εδώ επιστολής των εκτελεστών της διαθήκης Αδελφών Στεφάνου προκύπτει ότι αυτό δεν είναι αληθές. Υπήρχε απλά μια ομολογία έκδοσης 9-12-1929 της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, ποσού 92.730,40 γαλλικά φράγκα, η οποία έληγε την 9-12-1931 και εισπράχθηκε σε γαλλικά φράγκα από τους εκτελεστές με επιτόκιο 4%, πολλά χρόνια πριν από τον 2ο παγκόσμιο πόλεμο. Αυτά τα χρήματα σε \$ πλέον, μαζί με τα υπόλοιπα μετρητά καταθέσεων σε \$, συν το ποσό της εισπραχθείσας με επιτόκιο 5% σε χάριτες αγγλικές λίρες των 94 χροεογράφων του 1914 του Ελληνικού κράτους που αναφέρονται στην επιστολή των εκτελεστών, αποτέλεσαν τα βασικά κεφάλαια σε \$ για το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο (fund) που συστήθηκε από τους εκτελεστές. Από πουθενά δεν προκύπτει απώλεια χρημάτων λόγω γαλλικής υπαιτιότη-

τας. Η πολύχρονη, σχεδόν σταθερή, απόδοση του χαρτοφυλακίου, περίπου 1.000,00 \$ ετησίως από την πρώτη επιταγή μέχρι και την επιταγή του έτους 2011, μαρτυρεί ακριβώς το αντίθετο, δηλ. ότι δεν υπήρξε ποτέ σοβαρή απώλεια κεφαλαίου. Πιστεύω ότι η λαθεμένη αυτή εντύπωση, ότι δηλ. χάθηκαν αρκετά χρήματα, οφείλεται στο γεγονός πως ενώ αρχικά τα ετήσια τσεκ των περίπου 1.000,00 \$, εξαργυρωμένα σε δραχμές, υπερεπαρκούσαν για την προικοδότηση 5 κοριτσιών, με τον καιρό αυτά μόλις επαρκούσαν για 2 ή 3 κορίτσια. Αυτή η υποβάθμιση οφείλεται κυρίως στη σταδιακή μείωση της συναλλαγματικής διαφοράς \$ και δραχμής, λόγω της διαρκούς ανόρθωσης της ελληνικής οικονομίας μετά τον πόλεμο, η οποία διαφορά με την ένταξη της χώρας μας στη ζώνη του € σχεδόν μηδενίστηκε. Όπως και να έχει το πράγμα, τώρα [την 31-12-2012] το κεφάλαιο του χαρτοφυλακίου ήταν ακριβώς 64.100,82 \$, με την ακόλουθη διάρθρωση: 2,41% μετρητά ή αντίστοιχα, 16,73% προϊόντα σταθερού εισοδήματος και 80,86% μετοχές. Αυτό δείχνει ότι είναι επένδυση υψηλού κινδύνου και δεν αποκλείεται να υπήρξε/υπάρξει κάποτε και απώλεια κεφαλαίου, όπως υπάρχει και διακύμανση της ετήσιας απόδοσης.

Το κληροδοτήμα λειτούργησε και λειτουργεί εύρυθμα από το 1932 μέχρι και σήμερα, με βάση τα οριζόμενα στη διαθήκη του διαθέτη. Δυσκολίες παρουσιάστηκαν στην εκτέλεσή του την περίοδο του πολέμου 1940/45, οπότε δεν ήταν επιτρεπτό να έρχονται εμβάσματα από τις Η.Π.Α., λόγω της γερμανικής κατοχής. Τα χρήματα αυτά δεν χάθηκαν και δόθηκαν μετέπειτα. Πάντως, η σωστή και σύννομη διαχείριση του κληροδοτήματος ελέγχεται κάθε χρόνο από το Τμήμα Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών, στο οποίο υποβάλλονται οι ετήσιοι ισολογισμοί, μέσω της Νομαρχίας Ιωαννίνων.

Σημειώνω ότι, κατ' απόκλιση από τη βούληση του διαθέτη, εφαρμόστηκαν οι παρακάτω αλλαγές:

1) Ευθύς εξ αρχής έγινε δεκτό ότι, πέρα από τα ορφανά, και όλα τα υπόλοιπα καταγόμενα από το Κάντισκο κορίτσια είναι φτωχά και άπορα, οπότε δικαιούνταν το βοήθημα, αρκεί να υπέβαλαν αίτηση στην Επιτροπή. Και αυτό έγινε για να μη γίνεται καμιά διάκριση, αφού τότε όλοι ήσαν πένητες. Ο κανόνας αυτός, μάλλον εθιμικός γιατί σχετικό πρακτικό δεν υπάρχει, τηρείται χωρίς παρεκκλίσεις μέχρι και σήμερα.

2) Μέχρι και τον πόλεμο 1940/45, η Επιτροπή επέβλεπε και μετρούσε τα «μόμια» (= τα κινητά προικιά), των κοριτσιών που έπαιρναν το βοήθημα. Αυτό γινόταν με βάση έναν κατάλογο [ιδέ πράξη αρ. 5/29-06-1932], όπου απαριθμούταν το πλήθος, το είδος και η ποιότητα των προικιών (φλοκάτες, σπούνες, φορέματα, κ.λπ., που τώρα θεωρούνται παραδοσιακά, ενώ τότε ήσαν του καθημερινού συρμού και τα φορούσαν όλες οι νύφες). Αυτό άλλαξε μετέπειτα, εκ των πραγμάτων και σωστά, διότι οι ενδυματολογικές συνήθειες των κοριτσιών μεταβλήθηκαν πλήρως μετά τον πόλεμο. Η σύγχρονη μόδα επικράτησε, ενώ η παραδοσιακή ένδυση παραγκωνίστηκε σταδιακά. Γι' αυτό όλο το ποσό του βοηθήματος δινόταν πλέον σε χρήμα. Έκτοτε και μέχρι σήμερα εξακολουθεί να δίνεται τοις μετρητοίς.

3) Το πλήθος των κοριτσιών που δικαιούνται βοήθεια ορίζεται στη διαθήκη σε 2 ή 3 ετησίως. Αυτό άλλαξε και έγινε 5 ετησίως ευθύς εξ αρχής, λόγω συνωστισμού «κορασίδων προς πανδρεία», επειδή με τη γνωστοποίηση της διαθήκης του ευεργέτη αναβλήθηκαν όλοι οι γάμοι των κοριτσιών, προκειμένου να παντρευτούν μετά την λειτουργία του κληροδοτήματος και να πάρουν την προικοδότηση [ιδέ πράξη αρ. 4/26-06-1932 της Επιτροπής]. Προϊόντος του χρόνου, η κατάσταση εξομαλύνθηκε και επανήλ-

θε σε 3 κορίτσια ετησίως. Για δεύτερη φορά τροποποιήθηκε και έγινε πάλι 5 ετησίως, κατά την δεκαετία 1965/75, για να καλυφθεί η πληθώρα των αιτήσεων που είχαν συσσωρευτεί, από τα πολλά επαναπατρισθέντα κορίτσια από τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες, τα οποία τέλεσαν εκεί ή εδώ τους γάμους των. Ο ορισμός της διαθήκης «... να προικίζονται ετησίως δύο ή τρία ορφανά ή πτωχά κοράσια υπανδρεσίμου ηλικίας εκ του χωριού Κάντσικο καταγόμενα» δεν επέτρεπε την απόρριψη καμίας κοπέλας, εφόσον η καταγωγή της ήταν από το Κάντσικο, άσχετα με το που τέλεσε το γάμο της. Η αταξία αυτή σταδιακά και με το πέρασμα του χρόνου αποκαταστάθηκε και επανήλθε πάλι ο αριθμός σε 3 κορίτσια ετησίως.

4) Τις τελευταίες δεκαετίες η Επιτροπή δεν απαριζόταν συχνά από 8 μέλη χωριανούς, όπως επιτάσσει η διαθήκη, λόγω της μετανάστευσης και της λευψανδρίας. Και τώρα αυτό συμβαίνει. Πάντα, όμως, το ένατο μέλος, δηλ. ο ιερέας, ήταν και είναι παρών. Αυτή η τυπική παραλείψη δεν εμπόδισε τη σωστή διαχείριση του κληροδοτήματος.

Σύμφωνα με έγκυρες ομολογίες, οι πρώτες πέντε νιόνυφες από το Κάντσικο που πήραν το βοήθημα γάμου [32.250 δρχ. η κάθε μία] από το κληροδοτήμα του Ιωάννη Λύτρα, με το έμβασμα του έτους 1932, ήταν οι ακόλουθες:

- Ουρανία, θυγ. Γεωργ. Μακρή, κατόπιν σύζ. Δημητρίου Ντακουβάνου/Μπατσά.
- Σοφία, θυγ. Χαράλαμπου Πατσιωτού, μετέπειτα σύζ. Ευαγγέλου Παπαδημητρίου.
- Αικατερίνη, θυγ. Δημητρίου Γάκη, κατόπιν σύζ. Περικλή Γεράκου.
- Κυράτσω, θυγ. Χρήστου Μουκούλη, ύστερα σύζ. Ιωάννη Κρούλη/Μάγκα.
- Αθανασία (Σιούλω), θυγ. Κώστα Βελλά, μετά σύζ. Θωμά Τζίμου/Κουρκούμπα.

Κατά το έτος 2012, οι τρεις κοπέλες που επελέγησαν από την Επιτροπή και έλαβαν το βοήθημα είναι οι εξής:

- Αρετή, θυγ. Στέργιου Πατσιωτού, τώρα σύζ. Κωνσταντίνου Σίμου.
- Γιαννούλα, θυγ. Δημητρίου Κουτρομπίνα, νυν σύζ. Θύμιου Ευθυμίου.
- Γιαννούλα, θυγ. Γεωργίου Τζίμου, τώρα σύζ. Αναστασίου Κωνσταντίνου.

Έστω και αν είναι λίγα πλέον τα χρήματα που παίρνουν οι κοπέλες, εξακολουθούν αυτά να αποτελούν μικρό αντίδοτο μνημοσύνης στη συμπονετική ψυχή του ευεργέτη Ιωάννη Λύτρα και, ταυτόχρονα, κίνητρο ανθρωπισμού για τους νεότερους Καντσιώτες. Είθε να βρεθούν μιμητές του!

1. Αναφέρεται στο βιβλίο «ΚΑΝΤΣΙΚΟ-ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ, συγγραφή για ένα μαστοροχώρι της Ηπείρου», Αθήνα 1993.

2. Στη μαρμαρίνη πλάκα ήταν λάθος γραμμένο, εξ αρχής, ως «ΕΥΓΝΩΜΩΝΕΙ». Εφέτος, με τη μέριμνα της Επιτροπής του κληροδοτήματος, διορθώθηκε με το σωστό «ΕΥΓΝΩΜΟΝΕΙ». Αλλά και στο παρακείμενο «ηρώο» υπάρχει η αυτή ανορθογραφία. Ας φροντίσουν οι κοινοτικοί άρχοντες για τη διόρθωσή της, γιατί εσαεί θα μειώνει το χωριό μας στα όμματα των επισκεπτών. Η δαπάνη είναι ελάχιστη.

3. Ύστερα από παρέμβαση του Παναγιώτη Δημ. Κατσούλη. [τραπεζικού και γαμπρού στη Δροσοπηγή, ως συζύγου της Άννας Ζιώγα του Θωμά], προς τους αρμόδιους στην τράπεζα ΡNC για το κληροδοτήμα Λύτρα, η τράπεζα αναγνώρισε λογιστικό λάθος στην απόδοση του 2012. Αποδέχτηκε ότι τον Νοέμβριο του 2012 έπρεπε να είχε στείλει, πέραν των αρχικών 320,00 \$ και άλλα 586,42 \$, τα οποία και απέστειλε συμπληρωματικά με νεότερη επιταγή/τσεκ. Συνεπώς η ετήσια απόδοση για το 2012 είναι πλέον 906,42 \$, δηλ. μέσα στο εύρος του μέσου όρου. Η Επιτροπή του κληροδοτήματος θερμά ευχαριστεί τον Παναγιώτη Κατσούλη γι' αυτήν την τόσο ωφέλιμη ενέργειά του.

Ο ευεργέτης του χωριού μας **Ιωάννης Λύτρας** (κάτω αριστερά με το μπαστούνι), δίπλα στον αδελφό του Χρήστο Λύτρα, πλαισιομένοι από τους συγχωριανούς μας Θωμά Ζιώγα (με το μουστάκι), τα αδέρφια Γιώργος και Δημήτρης Σούφλας (Κούκος) και τον Γιώργο Κοτολούλη, σε νεαρή ηλικία, όλοι τους μετανάστες στην Αμερική, σε φωτογραφία του 1910/11 περίπου.

[Η διαθήκη]

{Ακριβής επίσημη μετάφραση από την πρωτότυπη αγγλική}.

Εγώ, ο υπογεγραμμένος, ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΙΤΡΑΣ, κάτοικος της πόλεως Φιλαδελφείας, την πολιτείας Πενσυλβανίας, ιδιοτεύων έμπορος, κάμνω και δημοσιεύω την παρούσαν, τελευταίαν μου βούλησιν και διαθήκην ανακαλών και ακυρώνων πάσας τας υπ' εμού καθ' οιονδήποτε χρόνον γενομένας προηγουμένας διαθήκας μου.

1. Παραγγέλλω και διατάσσω ίνα πληρωθώσι παρά των εκτελεστών της διαθήκης μου τα έξοδα της κηδείας μου αμέσως ως ούτοι ήθελον δυνηθή μετά τον θάνατόν μου, αλλ' η πληρωμή τοιούτων εξόδων να μη υπερβή τα πεντακόσια Δολλάρια.
2. Δίδω και κληροδοτώ εις τον ετεροθαλή αδελφόν μου, Χρήστον Λίτραν, το ποσόν των χιλίων Δολλαρίων.
3. Δίδω και κληροδοτώ εις τον ετεροθαλή αδελφόν μου, Γεώργιον Λίτραν, το ποσόν των διακοσίων Δολλαρίων.
4. Δίδω και κληροδοτώ εις την αδελφήν μου, Αγόρω Μικούλη, σύζυγον του Χαραλάμπους Μικούλη, το ποσόν των διακοσίων Δολλαρίων.
5. Δίδω, διαθέτω και κληροδοτώ παν το υπόλοιπον εκ της περιουσίας μου κινήτης και ακινήτου, προσωπικής και αναμίκτου τοιαύτης εις τους εκτελεστάς της διαθήκης μου, όπως ούτοι μετατρέψωσι ταύτην εις μετρητά κατά το δοκούν αυτοίς και κρατώσι ταύτα υπό την επιτροπεία των, διευθύνοντες την ως είρηται περιουσίαν μου, εισπράττωσι το εισόδημα αυτής και πληρώνωσι ετησίως το καθαρόν ποσόν του εισοδήματος εις μίαν επιτροπήν απαρτιζομένην εξ εννέα προσώπων. Η ρηθείσα επιτροπή των εννέα θα απαρτιζεται:
(α) Από τον ιερέα της Εκκλησίας «Αγία Παρασκευή» ήτις ευρίσκεται εις το χωρίον της γεννήσεώς μου Κάντσικο, πλησίον της Κονίτσας της Ελλάδος. Ο ιερεύς ούτος θέλει αυτομάτως είναι μέλος της ρηθείσης επιτροπής εν όσο ιερουργή εις την προαναφερθείσαν Εκκλησίαν της «Αγίας Παρασκευής». Εν περιπτώσει καθ' ην η συνάφειά του με την ρηθείσαν εκκλησίαν ήθελε διακοπή, η θέσις του παρά τη επιτροπή θέλει αυτομάτως περιέλθη εις τον διάδοχόν του.
(β) Από οκτώ άρρενας κατοίκους του ως είρηται χωρίου Κάντσικο, οίτινες θέλουσιν είναι οι οκτώ υποψήφιοι οι οποίοι θα λάβωσι τον μεγαλύτερον αριθμόν ψήφων εις γενική εκλογήν των κατοίκων και εις ην εκλογήν θα έχωσι δικαίωμα ψήφου πάντες οι άρρενες ενήλικες κάτοικοι.
6. Παραγγέλλω και διατάσσω την εκ των εννέα προσώπων απαρτιζομένην επιτροπήν ίνα διαιρή το εις αυτήν πληροθυσόμενον ως είρηται εισόδημα εις ίσα μεριδια, ούτως ώστε δια των μεριδιών αυτών να προικίζωνται ετησίως δύο ή τρία ορφανά ή πτωχά κοράσια υπανδρευσίμου ηλικίας εκ του χωρίου Κάντσικο καταγόμενα, και αγοράζωνται δια των αναλόγων μεριδιών τα αναγκαία δια τον γάμον των έπιπλα ή κοινώς λεγόμενα «μόμιλα» (προικιά).
7. Η προαναφερθείσα επιτροπή των εννέα θα έχει το δικαίωμα να εκλέγη δια πλειοψηφίας δύο ή τρία κοράσια, υπανδρευσίμου ηλικίας, ορφανά ή πτωχά, άτινα θα είναι περισσότερον άξια βοηθείας. Ο αριθμός των βοηθησομένων εκ

του εισοδήματος της υπό επιτροπείαν περιουσίας μου θέλει είναι είτε δύο είτε τρεις ετησίως, αναλόγως τω ετησίω εισοδήματι.

8. Το χρονικόν διάστημα καθ' ο η επιτροπή αυτή θα λειτουργή θα είναι διετές, μετά την λήξιν του οποίου, ο μεν ιερεύς θα επαναδιορίζεται συμφώνως τω άρθρω 5, παραγράφω (α), οι δε οκτώ επίτροποι θα εκλέγωνται συμφώνως τω άρθρω 5, παραγράφω (β). Τούτο θα επαναλαμβάνηται ανά δύο έτη αενάως εν όσω υπάρχει εισόδημα εκ της ρηθείσης υπό επιτροπείαν περιουσίας μου.
9. Εντέλλομαι και εξουσιοδοτώ τους εκτελεστάς και επιτρόπους μου, ως και τους διαδόχους αυτών, ίνα κατά βούλησιν, διατηρήσωσιν, εξεύρωσι και κρατήσωσιν, οιαδήποτε εγγυημένα χρεώγραφα ή επιχειρήσεις, έστω και μη οριζόμενα ή εγκεκριμένα υπό του νόμου, όντων ανευθύνων δια την τυχούσαν ζημίαν ήτις ήθελε προκύψη από την διαχείρισιν της εις κατοχήν των περιουσίας μου και απαλλάττω αυτούς από πάσαν τοιαύτην ευθύνην. Οποσδήποτε όμως, συνιστώ εις αυτούς ίνα εν περιπτώσει καθ' ην αντιληφθώσι πραγματικόν κίνδυνον ζημίας της υπό κατοχήν των περιουσίας μου, διαθέσωσι ταύτην κατά το δοκούν αυτοίς.
10. Εν περιπτώσει καθ' ην κανείς εκ των εκτελεστών ή επιτρόπων της παρούσης διαθήκης μου ήθελε παρατηθή ή αρνηθή να ενεργήση ως επίτροπος ή εκτελεστής, ή ήθελε δι' οιονδήποτε λόγον καταστή ανίκανος ή αναρμόδιος να ενεργήση ως τοιούτος, τότε ο εναπομείνας εκτελεστής ή επίτροπος θέλει διορίση πρόσωπόν τι ή Τράπεζαν τινα, κατά βούλησιν, να αναπληρώση την χειρεύουσαν θέσιν.
11. Προτείνω, καθιστώ και διορίζω τον Κωνσταντίνον Στεφάνου και Στέφανον Στεφάνου, του οίκου αδελφοί Στεφάνου και Σια, της Φιλαδελφείας, Πενσυλβανίας, εκτελεστάς της παρούσης, τελευταίας μου διαθήκης.

Προς μαρτυρίαν των άνω, εγώ, ο διαθέτης, Ιωάννης Λίτρας, υπογράφω την παρούσαν, τελευταίαν μου διαθήκην, σήμεραν την εικοστήν ενάτην του μηνός Οκτωβρίου του χιλιοστού εννεκοσιοστού εικοστού έκτου έτους.

(Υπογραφή) Ιωάννης Λίτρας

Υπεγράφη, εσφραγίσθη, εδημοσιεύθη, και εδηλώθη παρά του άνωθι υπογραφομένου Ιωάννου Λίτρα, ως η τελευταία του διαθήκη ενώπιον ημών, οίτινες τη αιτήσει του διαθέτου υπογράψαμεν το παρόν ως μάρτυρες ενώπιόν του και ενώπιον εκάστου ημών.

(Υπογορ.) Θωμάς Ρ. Δώνκαν.

(Υπογορ.) Ναούμ Περικλέους.

Ο υποφαινόμενος, Αντώνιος Παπαμάρκου, συμβολαιογράφος της Πόλεως Φιλαδελφείας, την Πολιτείας Πενσυλβανίας, πιστοποιώ ότι η ανωτέρω μετάφρασις εκ του πρωτοτύπου αγγλικού εις την Ελληνικήν, εγένετο υπ' εμού δια των τελείως καταλλήλων λέξεων και φράσεων.

Φιλαδέλφεια, Μαρτίου 4, 1931.

(Υπογραφή) εις την αγγλικήν

NOTARY PUBLIC

My Commission Expires April 1, 1931

[*Η επιστολή των εκτελεστών της διαθήκης*]

ABLE ADRESESS: "RAMESES" PHILADELPHIA

DEPOTS: YENIDJE, CAVALLA

STEPHANO BROTHERS

1014 -1016 WALNUT STREET

RAMESES

THE ARISTOCRAT OF CIGARETTES

IMPORTERS OF
TURKISH TOBACCOS

MANUFACTURERS OF
EGYPTIAN CIGARETTES

PHILADELPHIA, PA. Απριλίου 16, 1931

Προς τον Εφημέριον και Επιτρόπους
της Κοινότητος του Χωρίου "Κάντσικο»
της Περιφερείας Κονίτσης
Ηπείρου

Αιδεσιμότητα και αξιότιμοι Κύριοι,

Δια της παρούσης φέρομεν εις γνώσιν Υμών ότι ο Συγχωριανός σας και Φίλος μας Ιωάννης Λίτρας ετελεύτησε κατά τα τέλη του παρελθόντος Σεπτεμβρίου, αφίσας Διαθήκην ης μετάφρασιν σας εσωκλείωμεν.

Κατά την εποχήν του Θανάτου του ο υμέτερος Κωνσταντίνος απουσίαζεν εις Ευρώπην, διό η Διαθήκη μόνον εις τας αρχάς παρελθόντος Δεκεμβρίου επαρουσιάσθη παραρημών προ του Δικαστηρίου της Πόλεως μας δια τα παρετέρω.

Η περιουσία του Μακαρίτου αποτελείται από τα εξής:

Κατάθεσις εις Τράπεζαν τινά της Πόλεως μας	Δολάρια	14.652,83
94 Χρεώγραφα των 5% του 1914 του Ελληνικού Κράτους		
Ονομαστικής αξίας	Λίρας Αγγλίας	1.865,18
Μία Ομολογία της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος,		
λήξεως 9 Δεκεμβρίου 1931 δια Γαλλικά Φράγκα εις Χαρτονόμισμα,		92.730,40
πλέον οι τόκοι αυτής προς 4% από 9 Δεκεμβρίου 1929.		

Τα ανωτέρω ποσά είναι σίγουρα, εξ αυτών όμως θ' αφαιρεθώσιν οι εντάθθα Φόροι δια τα 2 πρώτα ποσά και δια το τρίτον ο του Ελληνικού Κράτους τοιούτος, περιπλέον τα Δικηγορικά έξοδα κ.λ.π.

Εκ της Διαθήκης εμφανίζονται τα ποσά τα οποία πρέπει να πληρωθούν εις τους Κληρονόμους του.

Επίσης εύρομεν εις τα Έγγραφα του Μακαρίτου Συναλλαγματικής διαφόρων Ομογενών φίλων του Μακαρίτου δια ολικόν ποσόν εκ Δολλαρίων 12.185,00. Εκ τούτων άλλοι μεν είπον εις τον Δικηγόρον όστις τους προσκάλεσε εγγράφως ότι είχαν πληρώσει εις τον Μακαρίτην το χρέος των προ του Θανάτου του, οι δε άλλοι είπον εις τον Δικηγόρον ότι δεν είναι εις θέσιν να πληρώσουν. Ο Δικηγόρος νομίζει ως και οι γράφοντες ότι είναι αδύνατον να εισπραχθή τίποτε εκ των Συναλλαγματικών, εκτός εάν αι περιστάσεις δια 2 εξ αυτών αλλάξουν εις το απώτερον μέλλον.

Το Δικαστήριον της Πόλεως μας πιστεύωμεν κατά τα μέσα προσεχούς Ιουνίου όποτε θα παρουσιάσωμεν την εκκαθάρισιν της Περιουσίας του Μακαρίτου ως ο Νόμος ορίζει και όποτε θα μας εξουσιοδοτήσει να πληρώσωμεν τα εν τη Διαθήκη αναφερόμενα δια τους 3 κληρονόμους ποσά και τα τυχόν Χρέη του Μακαρίτου, συνάμα δε θα μας πληροφορήσει τι Έγγραφα απαιτεί παρ'αυμών να μας αποστείλετε όπως διατάξη την εν καιρώ αποστολήν των τόκων. Ευθύς ως λάβωμεν τας πληροφορίας ως προαναφέρετε, εγκαίρως θέλωμεν σας γράψει.

Εκ των ανωτέρω εννοείτε ότι η αργοπορία της εκκαθάρισεως προέρχεται εκ του ισχύοντος Νόμου εις τοιαύτας υποθέσεις.

Διατελούμεν μεθ' υπολήψεως
Όλος υμέτεροι

(υπογραφή ελληνιστί) Αδελφοί Στεφάνου

[Εκλογή της πρώτης Επιτροπής του κληροδοτήματος]

Αριθ. 1

Πρακτικόν

Γενικής Συνελεύσεως ενοριτών «Αγίας Παρασκευής» Καντσίκου (Κονίτσης)

Συνελθόντες εις Γενικήν Συνέλευσιν οι ενορίται της ενορίας Αγίας Παρασκευής, Καντσίκου Κονίτσης σήμερον την (5) πέμπτην του μηνός Ιουλίου του χιλιοστού εννεακοσιοστού τριακοστού πρώτου έτους (1931) ημέραν Κυριακήν και ώραν 10ην π.μ. εν τω Δημοτικώ σχολείω με θέμα συζητήσεως την εκλογήν 8/μελούς επιτροπής ως η παράγραφος β' του άρθρου 5 της Διαθήκης του Ιωάννου Λύτρα διαλαμβάνει.

Η συνέλευσις ορίζει εφορευτικήν επίτροπην την ενοριακήν τοιαύτην αποτελουμένην παρά των Δημητρίου Σίμου, Ευαγγέλου Καθάριου και του Ιερέως Παπαδημητρίου.

Διανέμονται 86 έγκυρα ψηφοδέλτια.

Γενομένης δε εκλογής δια μυστικής και δια ψυφοδελτίων ψυφοφορίας και κατόπιν διαλογής εξελέγησαν ως συγκεντρώσαντες της απολύτου πλειονοψηφίας κατά σειράν επιτυχίας οι εξής:

1ος/	Χαράλαμπος Πατσιωτός	δια ψύφων	67
2ος/	Δημ. Παπαδημητρίου	” ”	60
3ος/	Νικόλαος Ζώτος	” ”	56
4ος/	Βασίλειος Κοτολούλης	” ”	53
5ος/	Χρήστος Λύτρας	” ”	50
6ος/	Κων/τίνος Γ. Κακρής	” ”	43
7ος/	Χρήστος Μοκούλης	” ”	43
8ος/	Γεώργιος Κοτολούλης	” ”	40

Ως επιλαχόντες ήλθον κατά σειράν οι εξής:

1ος/	Χρήστος Σίμος	” ”	35
2ος/	Γεώργιος Δημητρούλης	” ”	33
3ος/	Βασίλειος Κρούλης	” ”	28
4ος/	Δημήτριος Σίμος	” ”	27
5ος/	Δημήτριος Ρέβας	” ”	27

Οι εκλεγέντες εδήλωσαν ότι δέχονται την εκλογήν.

Διό συνετάχθη η παρούσα πράξις ήτις αναγνωσθείσα και βεβαιωθείσα υπογράφεται.

Η ενοριακή επιτροπή ως εφορευτική τοιαύτη.

(υπογραφή) Δημήτριος Σίμος

(λείπει υπογραφή Ευαγγέλου Καθάριου)

(λείπει υπογραφή Ιερέως Παπαδημητρίου)

[*Εκλογή οργάνων της πρώτης Επιτροπής*]

Αριθ. 2

Πρακτικόν συνεδριάσεως επιτροπής επί της δαιχειρίσεως Ιωάννου Λύτρα.

Συνερχόμενη σήμερον την 5ην Ιουλίου 1931 έτους ημέραν Κυριακήν και ώραν 6ην μ.μ. εν τω Δημοτικώ Σχολείω εις συνεδρίασιν η επιτροπή επί της διαχειρήσεως κληροδοτήματος Ιωάννου Λύτρα με θέμα συζητήσεως την μεταξύ των μελών αυτής εκλογήν Προέδρου και Ταμείου του κληροδοτήματος.

Γενομένης δε εκλογής δια μυστικής και δια ψυφοδελτίων ψηφοφορίας και κατόπιν διαλογής εξελέγησαν κατ' απόλυτον πλειονοψυφίαν Πρόεδρος μεν ο Γεώργιος Κοτολούλης δια ψύφων (7), ταμείας δε ο Χαράλαμπος Πατσιωτός δια ψύφων (8) οι εκλεγέντες εζδήλωσαν ότι δέχονται την εκλογήν.

Διό συνετάχθη το παρόν όπερ αναγνωσθέν και βεβαιωθέν υπογράφεται ως έπεται.

Η διαχειριστική Επιτροπή κληροδοτήματος Ιωάνν. Λύτρα

Ο Πρόεδρος

(υπογραφή) Γεώργ. Κοτολούλης
(σφραγίδα)

Ο Ταμείας

(υπογραφή) Χαρ. Πατσιωτός

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ

ΚΑΝΤΣΙΚΟ-(ΚΟΝΙΤΣΗΣ)

Τα Μέλη

(υπογραφή) Δημήτριος Παπαδημητρίου

(υπογραφή) Βασίλειος Κοτουλούλης

(υπογραφή) Χρ. Μουκούλης

(υπογραφή) Χρήστος Λύτρας

ως αγράμματος υπογράφεται παρά του (Γ. Κοτοούλη)

(υπογραφή) οικονόμος/ιερέας Γεώργ. Κωστούλας

April 3

Francisco over the ocean of the Pacific Ocean

of the continent of North America
to the continent of Europe
to the continent of Asia
to the continent of Africa
to the continent of Australia

to the continent of Antarctica

to the continent of the Moon

to the continent of the Sun

to the continent of the Stars

to the continent of the Planets

to the continent of the Galaxies

to the continent of the Universe

to the continent of the Cosmos

to the continent of the Cosmos

to the continent of the Cosmos

to the continent of the Cosmos

to the continent of the Cosmos

to the continent of the Cosmos

to the continent of the Cosmos

[Εξαργύρωση της πρώτης επιταγής/τσεκ]

Αριθ. 3

Πρακτικόν συνεδρίασης 9/μελούς Επιτροπής Διαχειρίσεως κληροδοτήματος Ιωάνν. Λύτρα.

Εν Καντσίκω και εν τω Κοινοτικώ Γραφείω συνελθούσα εις συνεδρίασιν η 9/μελής Επιτροπή Διαχειρίσεως του κληροδοτήματος Ιωάνν. Λύτρα σήμερον την 5ην του μηνός Ιουνίου του 1932 έτους ημέραν της εβδομάδος Κυριακήν και ώραν 10ην π.μ. κατόπιν προσκλήσεως του Προέδρου αυτής, με θέμα συζητήσεως την εξαργύρωσιν του τσεκ εκ δολαρίων 973,14.

Ο Πρόεδρος εκθέτει ότι επειδή δέον να αρχίση η διανομή των χρημάτων του κληροδοτήματος δέον το εκ δολαρίων 973,14 τσεκ να εξαργυρωθή εις δραχμάς.

Η Επιτροπή ακούσασα τα εκτεθέντα παρά του Προέδρου της και ευρών την σκέψιν ορθήν

Αποφασίζει

Την εξαργύρωσιν του εξ εννεακοσίων εβδομήκοντα τρία και 14% δολαρίων τσεκ ίνα αρχίση η διανομή συμφώνως τη διαθήκη του Μακαρίτου Ιωάννου Λύτρα και εξουσιοδοτεί τον ταμείαν Χαράλ. Πατσιωτόν δια τα περ' ετέρο της εξαργυρώσεως.

Διό συνετάγη η παρούσα πράξις ήτις αναγνωσθείσα και βεβαιωθείσα υπογράφετε.

Ο Πρόεδρος

(υπογραφή) Γεώργ. Κοτολούλης
(σφραγίδα)

Ο Ταμείας

(υπογραφή) Χαρ. Πατσιωτός

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ

ΚΑΝΤΣΙΚΟ-(ΚΟΝΙΤΣΗΣ)

Τα Μέλη

(υπογραφή) Δημήτριος Παπαδημητρίου

(υπογραφή) Βασίλειος Κοτουλούλης

(υπογραφή) Χρ. Μουκούλης

(υπογραφή) Χρήστος Λύτρας

ως αγράμματος υπογράφεται παρά του (Γ. Κοτολούλη)

(υπογραφή) οικονόμος/ιερέας Γεώργ. Κωστούλας

[Αύξηση του πλήθους των προικοδοτούμενων κοριτσιών από 3 σε 5 ετησίως]

Πράξ. Αριθ. 4

Πρακτικόν Συνεδριάσεως Επιτροπής διαχειρίσεως κληροδοτήματος Ιωάνν. Λύτρα.

Εν Καντσίκω και εν τω Κοινοτικώ Γραφείω συνερχομένη εις συνεδρίασιν η επιτροπή διαχειρίσεως κληροδοτήματος Ιωάννου Λύτρα σήμερον την 26ην του μηνός Ιουνίου 1932 έτους ημέραν Κυριακήν και ώραν 11ην π.μ. παρόντων 7 μελών, με θέμα συζητήσεως τον αριθμόν των κορασιών άτινα δέον να νυμφευθώσιν εφέτος, το 1932 έτος.

Ο Πρόεδρος εκθέτει ότι επειδή αφ'ω εδόθη η είδισις ότι διετέθησαν δι' υπανδρείαν κ.λ.π., σταματήσανε οι γάμοι και τώρα επειδή ήλθαν τα χρήματα ίνα επόμενον να παρουσιασθούν (10) δέκα δι' υπανδρείαν οπότε ο σκοπός του κληροδοτήματος δεν αποβαίνει ωφέλιμος ο σκοπός του κληροδοτήματος εκβάλλεται, ίνα η επιτροπή περιορίση τον αριθμόν των κορασιών άτινα θα πανδρευτούν εφέτος εις ολιγότερον αριθμόν.

Η επιτροπή ακούσασα τα ανωτέρω εκτεθέντα και σκεφθείσα έχουσα δε υπ' όψιν της και το ποσόν των χρημάτων λόγω της συναλαγματικής διαφοράς

Αποφασίζει

Κατά σύμφωνον γνώμην των παρόντων μελών να παντρευτούν εφέτος ή να παντρεύονται κατ' έτος (5) πέντε κορίτσια και λαμβάνουν την αναλογίαν εκ του άνω κληροδοτήματος.

Διό συνετάγη η παρούσα πράξις ήτις αναγνωσθείσα και βεβαιωθείσα υπογράφεται ως έπεται.

Ο Πρόεδρος

(υπογραφή) Γεώργ. Κοτολούλης
(σφραγίδα)

Ο Ταμείας

(υπογραφή) Χαρ. Πατσιωτός

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ

ΚΑΝΤΣΙΚΟ-(ΚΟΝΙΤΣΗΣ)

Τα Μέλη

(υπογραφή) Δημήτριος Παπαδημητρίου

(υπογραφή) Βασίλειος Κοτουλούλης

(υπογραφή) Χρ. Μουκούλης

(υπογραφή) Χρήστος Λύτρας

ως αγράμματος υπογράφεται παρά του (Γ. Κοτολούλη)

(υπογραφή) οικονόμος/ιερέας Γεώργ. Κωστούλας

[Καθορισμός του πλήθους και του είδους των κινητών προικίων]

Πράξ. Αριθ. 5

Συνεδρίασις Επιτροπής Διαχειρίσεως κληροδοτήματος Ιωάννου Λύτρα

Εν Καντσίκω και εν τω Κοινοτικό Γραφείω σήμερον την 29ην του μηνός Ιουνίου 1932 έτος ημέραν Τετάρτην και ώραν 10ην π.μ. συνερχόμενη η Επιτροπή κληροδοτήματος Ιωάννου Λύτρα παρόντων 7 μελών με θέμα συζητήσεως πόσα προικιά θα λαμβάνει υποχρεωτικώς κάθε κορίτσι.

Ο Πρόεδρος εκθέτει ότι επειδή είνε επόμενον γονεύς τις ή κηδεμών κορασίου μελονύμφου να μην προικίζοσι τα κορίτσια όπως πρέπει και να περιορίζει τον αριθ. των Μομίλων ή (προικιών) επιβάλεται ίνα η επιτροπή κανονίση τα προικιά πόσα θα λαμβάνει κάθε κορίτσι κατά τον γάμον, ως το άρθρον 6 της διαθήκης διαλαμβάνει.

Η επιτροπή ακούσασα τα εκτεθέντα υπό του Προέδρου και έχουσα υπ' όψιν τας ανέκαθεν συνθήκας και συνθηείας ως και το άρθρον 6 της διαθήκης Ιωάννου Λύτρα

Αποφασίζει

Κανονίζει τα προικιά δι' ων υποχρεωτικώς πρέπει να συνοδεύεται κάθε γάμος κοριτσιού ως ακολούθως

1) πέντε αριθ. (5) Σιγγούνια (τσιπούνια) | **2)** τρεις (3) φλοκάτες | **3)** δύο (2) παλλά | **4)** δύο (2) φοστάνια Μάλινα | **5)** πέντε (5) Σκέτα διαφόρων χρωμάτων | **6)** δέκα (10) υποκάμισα | **7)** δύο (2) Στρώματα | **8)** ένα (1) Βελέντζα Φλοκιαστή | **9)** οκτώ (8) Μαξυλάρια | **10)** οκτώ (8) ποδιές, (15) ζεύγη Τσερέπια | **11)** οκτώ (8) Μανδύλια εξ ων 2 Μάλινα | **12)** δύο (2) ζεύγη παπούτσια, (2) πετσέτες, (1) καθρέφτη | **13)** 1 κημέρι, 2 ζευγάρια βαμβακερά | **14)** 1 Σεντούκη.

Διό συνετάχθη η παρούσα πράξις ήτις αναγνωσθείσα και βεβαιωθείσα υπογράφεται ως έπεται

Ο Πρόεδρος

(υπογραφή) Γεώργ. Κοτολούλης
(σφραγίδα)

Ο Ταμείας

(υπογραφή) Χαρ. Πατσιωτός

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ

ΚΑΝΤΣΙΚΟ-(ΚΟΝΙΤΣΗΣ)

Τα Μέλη

(υπογραφή) Δημήτριος Παπαδημητρίου

(υπογραφή) Βασίλειος Κοτουλούλης

(υπογραφή) Χρ. Μουκούλης

(υπογραφή) Χρήστος Λύτρας

ως αγράμματος υπογράφεται παρά του (Γ. Κοτολούλη)

(υπογραφή) οικονόμος/ιερέας Γεώργ. Κωστούλας

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΔΡΟΣΟΠΗΓΙΩΤΩΝ
ΔΗΜΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Μάνου Κατράκη 28, 56533 Πολίχνη, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 587972 • Fax: 2310 608957
www.drosopigi.org • e-mail: info@drosopigi.org